

Д.М. Оборонько
Oboronko, D.M.

Особливості профорієнтаційної роботи з молоддю в Миколаївській області

Features of Youth Occupational Guidance in Mykolaiv Oblast

Серед клієнтів обласної служби зайнятості однією з пріоритетних категорій, що потребує всебічної уваги, є молодь. Ураховуючи те, що молодь – націлена на успіх, озброєна новітніми знаннями найбільш мобільна частина суспільства, завдання служби зайнятості – якнайшвидше її інтегрувати в трудовий процес, ознайомивши із сучасними технологіями пошуку роботи.

Входження до трудової сфери – визначальний етап у житті кожної людини, на якому часто потрібна допомога держави. І прикро, якщо молоді люди в пошуках роботи натрапляють на труднощі.

До проблемних питань зайнятості молоді, що існують в області, належать такі:

- дисбаланс між професійно-кваліфікаційним складом безробітної молоді та вакантними посадами, які пропонують роботодавці. Ринок праці перенасичений фахівцями певних галузей (економісти, політологи, соціологи, юристи, філологи та ін.), проте щороку навчальні заклади області продовжують здійснювати набір за тими самими спеціальностями;

- низька конкурентоспроможність через відсутність потрібного досвіду роботи (19 % від загальної чисельності молодих людей, які зареєстровані як безробітні, не мають професійного досвіду або обіймали посади, що не потребують спеціальної підготовки; 29 % – не працювали більше року до моменту звернення в службу зайнятості);

- відсутність транспорту, яким можна дістатися до деяких робочих місць, особливо в сільській місцевості;

- ускладнення можливості регіонального перерозподілу робочої сили через високу вартість житла;

- завищені вимоги роботодавців до претендентів на вільні робочі місця й непривабливі умови праці (роботодавець прагне прийняти поліпрофесіонала, який понаднормово працюватиме за мінімальну заробітну плату);

- відсутність дійових механізмів впливу держави на роботодавців та відповідного стимулювання;

Працевлаштування молоді – актуальна проблема сьогодення. Однак інструменти, які чинне законодавство нині визначає у сфері зайнятості, не дозволяють макси-

мально ефективно цьому сприяти. Тому Миколаївська обласна служба зайнятості вбачає такі шляхи вирішення проблем зайнятості молоді:

- внесення змін і доповнень до законодавства України, які надаватимуть переваги роботодавцям у працевлаштуванні молоді;

- аналіз динаміки розвитку перспективних напрямів економіки в області й навчання молоді за професіями та спеціальностями, що матимуть попит на ринку праці;

- ліцензування навчальними закладами актуальних і перспективних на ринку праці спеціальностей (професій).

Наведемо статистичні дані, що ілюструють означені проблеми зайнятості молоді.

Протягом I півріччя 2016 р. послугами Миколаївської обласної служби зайнятості скористалися майже 14 тис. молодих людей (рис. 1). 2 916 осіб було працевлаштовано; 1 250 осіб проходили навчання за сприяння служби зайнятості; 1 554 особи брали участь у різних громадських і тимчасових роботах; 39 безробітних започаткували власну справу; 12 477 осіб скористалися послугами з професійної орієнтації – брали участь у семінарах, отримували індивідуальні консультації, проходили тестування.

На сьогодні в області у статусі безробітного перебувають майже 6 тис. молодих людей.

Серед випускників вищих навчальних закладів (ВНЗ), які отримали спеціальності: економіка, комерція та підприємництво, гуманітарні науки та мистецтво, право, сільське господарство та в I півріччі звернулися до обласної служби зайнятості, переважали безробітні, які здобули

Молодь – 40,9%	Інші вікові групи безробітного населення – 59,1%
-------------------	--

Рис. 1. Частка молоді в загальній чисельності безробітних (I півріччя 2016 р.)

Джерело: складено автором публікації за даними статистичної звітності.

Оборонько Дмитро Миколайович, директор Миколаївського обласного центру зайнятості (м. Миколаїв).

Oboronko, Dmytro Mykolaiovych, Director of the Mykolaiv Oblast Employment Center (Mykolaiv city).

© Оборонько Д.М., 2016

© Oboronko, D.M., 2016

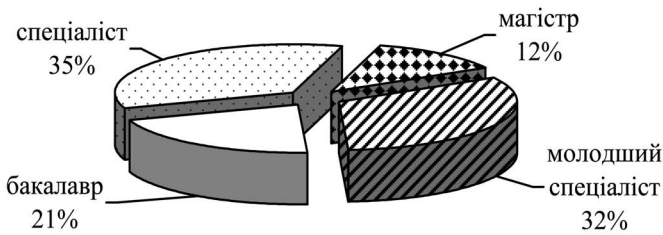

Рис. 2. Розподіл за освітніми рівнями випусників ВНЗ, які потребували роботи (I півріччя 2016 р.)

Джерело: складено автором за даними статистичної звітності.

освітньо-кваліфікаційні рівні «спеціаліст» – 127 осіб (35 %) та «молодший спеціаліст» – 118 осіб (32 %) (рис. 2).

До служби зайнятості в цей період також зверталися випусники професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ), переважно представники таких професій: оператор комп'ютерного набору, кухар, перукар, обліковець з реєстрації бухгалтерських даних, працівники сфери торгівлі та послуг, тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва. Серед них найбільшу кількість становили кваліфіковані робітники з інструментом (43 %) (рис. 3).

Із загального числа молоді випусники навчальних закладів, яким надається перше робоче місце, становлять 78 осіб (5,3 %), серед них: випусники ВНЗ і ПТНЗ – 39 і 37 осіб відповідно та випусники загальноосвітніх навчальних закладів (ЗНЗ) – 2 особи.

Миколаївська обласна служба зайнятості працює на випередження – розпочинає свою профорієнтаційну роботу з молоддю ще в ЗНЗ. Зокрема, спільно із середніми закладами освіти планується співпраця з удосконалення та забезпечення комплексного підходу щодо організації системи профорієнтації, об'єднання зусиль у наданні консультаційної допомоги, організації спільних заходів із запобігання молодіжному безробіттю. Ознайомитись із сучасним ринком праці, проконсультуватися про вибір напрямів навчання або навчальних закладів, які готують фахівців з обраної спеціальності, молоді люди можуть на ярмарках і презентаціях професій, під час «днів відкритих дверей» у навчальних закладах та інших заходах.

Фахівці обласної служби зайнятості використовують різні форми профорієнтаційної роботи з учнівською молоддю, у т.ч. ті, що базуються на сучасних інформаційних технологіях. Так, програмно-апаратні комплекси «Профорієнтаційний термінал» і «Мотиваційний термінал

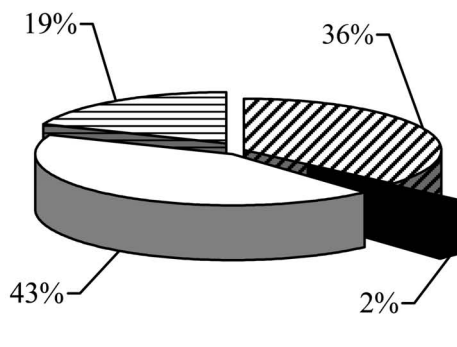

Рис. 3. Розподіл за кваліфікаціями випусників ПТНЗ, які потребували роботи (I півріччя 2016 р.)

Джерело: складено автором публікації за даними статистичної звітності.

розвитку зацікавленості до професійного самовизначення» установлені в 294 навчальних закладах області, їх застосовують під час інформаційно-роз'яснювальної роботи зі школярами, педагогічними працівниками та батьками випускників. За допомогою цих технічних пристроїв старшокласники можуть ознайомитися зі світом професій, спеціальностями, актуальними на ринку праці, пройти експрес-тестування. Показово, що в I півріччі 2016 р. фахівці служби зайнятості, використовуючи термінали, провели 148 заходів, залучивши до участі в них майже 4 тис. осіб.

На базі Центрального районного центру зайнятості м. Миколаєва функціонує Молодіжний центр «Моє майбуття», де випусникам загальноосвітніх шкіл міста надаються профорієнтаційні послуги (групові консультації щодо вибору професій, проведення тестування, зустрічі з представниками професій тощо). Заняття для школярів проходять щочетверга відповідно до графіка й тематики заходів, що складаються спільно з управлінням освіти Миколаївської міської ради. Протягом 2015–2016 навчального року в центрі «Моє майбуття» відбулося 56 занять, у яких взяли участь 1 143 учні шкіл.

У роботі молодіжного центру беруть участь профконсультанти чотирьох міських районних центрів зайнятості та спеціалісти з профорієнтації обласного центру. Вони використовують різноманітні форми роботи, як-от: групові заходи з висвітленням інформаційних матеріалів, тематичні диспути, зорієнтовані на вікові категорії школярів, бесіди, на які запрошують цікавих гостей – представників різних галузей економіки, професіографічні зустрічі, профдіагностичне обстеження, індивідуальне консультування тощо.

Профорієнтаційні акції для молоді, які організує обласна служба зайнятості, мають постійний характер. У квітні–травні проходила обласна акція «Миколаївщина професійна» під гаслом «Професію пізнай – рідний край прославляй!». Молодь дізналася про історію виникнення професій в області, їх особливості, перспективи розвитку. У межах акції спеціалістами центрів зайнятості проведено 150 різноманітних профорієнтаційних заходів, на яких побували більше 11 тис. учнів ЗНЗ.

Протягом літа в оздоровчих таборах тривала акція «Відпочинок з користю». Проведено понад 50 різних заходів, спрямованих на професійне визначення школярів. До акції залучено майже 2,5 тис. учасників. Фахівці служби зайнятості використовували розважальні й ігрові форми роботи, створювали сприятливі умови для активного

- працівники сфери торгівлі та послуг
- кваліфіковані робітники сільського та лісового господарства, риборозведення та рибальства
- кваліфіковані робітники з інструментом
- робітники з обслуговування, експлуатації та контролювання за роботою технологічного устаткування

відпочинку, творчого розвитку, популяризації актуальних професій, психологічного розвантаження дітей.

Восени традиційно організовується акція «Палітра професій», у рамках якої молодь відвідує «дні відкритих дверей» центрів зайнятості та навчальних закладів, презентації професій, професіографічні зустрічі, бере участь в екскурсіях на підприємства, професійних вікторинах, тематичних дискусіях, тренінгах, уроках-практикумах, майстер-класах, конкурсах творчих робіт тощо.

З метою виявлення професійних намірів старшокласників обласна служба зайнятості провела в березні–квітні 2016 р. соціологічне опитування учнів 9-х і 11-х класів ЗНЗ Миколаївщини (721 особа) та їхніх батьків (363 особи). За його результатами оцінюються рівень професійної орієнтації серед старшокласників і визначаються перспективні напрями роботи. Перелік найпопулярніших серед старшокласників професій очолює юрист (більше 10 % опитаних), далі йдуть: лікар (стоматолог, дерматолог, репродуктолог, педіатр, хірург), перекладач, програміст, дизайнер, учитель, економіст, військовий, спортсмен, психолог, інженер, фармацевт, менеджер, агроном, журналіст, вихователь. До десятки робітничих професій увійшли: кухар, кондитер, бармен, перукар, механік, електрик, газозварник, водій, тракторист, продавець.

Протягом березня–квітня 2016 р. обласним центром зайнятості проводилось опитування студентів Чорноморського національного університету ім. Петра Могили та Миколаївського національного університету ім. В.О. Сухомлинського, у якому взяли участь 103 студенти факультетів політичних наук та обліку і аудиту. Метою дослідження було визначення домінуючих мотивів професійної реалізації студентів і подальшої побудови профорієнтаційної роботи з ними. Відповіді на одне з ключових запитань опитування та їх кількісні характеристики наведені на *рисунку 4*.

Профорієнтаційна робота служби зайнятості зі студентською молоддю є комплексною. У її межах для студентів регулярно організовуються «Дні кар'єри». Зокрема, фахівці служби брали участь у «Днях кар'єри–2016», які проходили в Чорноморському національному університеті ім. Петра Могили. Учасники заходу взяли участь у діловій грі «Business opportunities». Її завдання – генерація бізнес-ідей з метою створення умов для співробітництва студентів, викладачів і представників бізнесу. У холі університету проходив ярмарок вакансій, організований службою зайнятості. На ньому 9 роботодавців представили близько 40 робочих місць. Спілкуючись із роботодавцями, студенти цікавилися вимогами до працівників певних професій,

умовами праці, намагались оцінити перспективи свого працевлаштування. На ярмарку працював інформаційний офіс, у якому фахівці служби зайнятості відповідали на різноманітні запитання.

Працівники служби – постійні учасники «днів відкритих дверей» для майбутніх абітурієнтів та їхніх батьків, що проводяться майже в кожному навчальному закладі.

Однією з дійових наочних форм роботи зі студентами є презентація послуг служби зайнятості. Наприклад, такий захід було проведено для студентів Миколаївського національного аграрного університету, відокремленого підрозділу ВП «Миколаївська філія Київського національного університету культури і мистецтв». Молодь дізналася про структуру центру зайнятості, законодавче підґрунтя роботи служби, різні аспекти обслуговування безробітних громадян. Під час екскурсії до районного центру зайнятості студенти мали можливість особисто спостерігати, як його клієнти у вільному доступі здійснювали моніторинг потреб ринку праці з обраних професійних напрямів за допомогою тачскріну на екрані комп'ютера.

Подібні зустрічі допомагають студентам поглибити знання про професії, дістати уявлення про зміст діяльності працівників соціальної установи. Усе це розширює практичний досвід молоді.

У лютому 2016 р. нами започатковано новий проект для молоді «PROFI-СТАРТ» – створення банку резюме молодих фахівців, у т.ч. випускників навчальних закладів. До проекту залучаються студенти випускних курсів ВНЗ і безробітна молодь, яка перебуває на обліку в центрах зайнятості Миколаєва й області.

Мета цього проекту – сприяти зайнятості молоді через широке інформування керівників підприємств як потенційних роботодавців, розширення презентації спектра можливостей молоді як майбутніх фахівців. Усі охочі можуть надати своє резюме для розміщення на сайтах Миколаївського обласного центру зайнятості та Регіональної торгово-промислової палати Миколаївської області. Інформація про банк резюме майбутніх професіоналів і молодих безробітних фахівців розповсюджується в засобах масової інформації та серед роботодавців.

Проект «PROFI-СТАРТ» презентований на заході для молоді за участю представників органів влади, об'єднань роботодавців, студентського активу, безробітної молоді, засобів масової інформації. У рамках реалізації проекту в квітні 2016 р. відбулося підписання двосторонніх угод про співробітництво між Миколаївським обласним центром зайнятості, Миколаївським регіональним відділенням

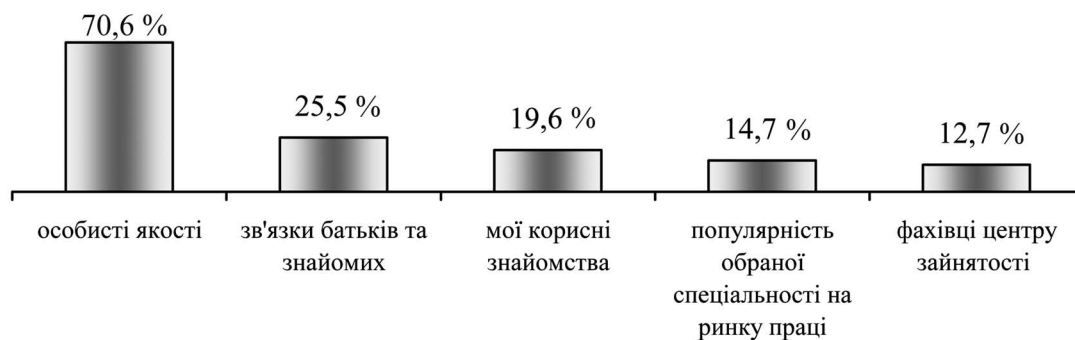

Рис. 4. Відповіді студентів на запитання опитування: «Що або хто, на Вашу думку, допоможе Вам у працевлаштуванні?»

Джерело: складено автором публікації за результатами опитування.

«Український союз промисловців та підприємців» та Регіональною торгово-промисловою палатою Миколаївської області. В одному з пунктів угод ідеться про сприяння реалізації цього проекту шляхом розповсюдження резюме молодих фахівців серед роботодавців.

Нині в рамках проекту від молодих фахівців уже надійшло 94 резюме. Напрями, за якими безробітна молодь шукає роботу, такі: бухгалтерія, фінанси, адміністративні послуги, банківська справа, економіка, інженерія, менеджмент, освіта, психологія, соціальна сфера, право, сільське господарство, торгівля.

Ураховуючи виклики сьогодення, Миколаївська служба зайнятості з липня 2016 р. впроваджує новітній сервіс для пошуку роботи – відеорезюме, яке дозволяє шукачам роботи глибше розкрити свою індивідуальність, а роботодавцям – отримати загальні уявлення про особистісні якості людини. Фахівці служби зайнятості пропонують безкоштовну допомогу зі створення й запису такого відеорезюме, а за наявності вже готової відеопрезентації – у розміщенні її на електронних сервісах. На сьогодні банк відеорезюме Миколаївської області налічує 52 презентації. Завантажені відеорезюме шукачів роботи можна переглядати на каналі YouTube та офіційній сторінці центру зайнятості в соціальній мережі Facebook.

Студентська молодь відкрита до сприйняття сучасних форм роботи, її думка важлива для формування нових стратегій служби. Прикладом такої співпраці є

засідання дискусійної панелі «Зайнятість молоді – проєкція професійного успіху», що пройшло в серпні 2016 року. До дискусії в новому форматі були запрошені президент Регіональної торгово-промислової палати Миколаївської області, депутати Миколаївської обласної ради, представники інших органів влади, молодіжних громадських організацій і студентського самоврядування, роботодавці, які приймають на роботу молодих фахівців і молодь із числа безробітних. За підсумками дискусійної панелі були окреслені конкретні кроки співробітництва, а саме: підписання меморандуму про співпрацю, проведення професіографічних екскурсій молодих фахівців на підприємства міста для поповнення резерву кадрів, ярмарок вакансій на центральній вулиці Миколаєва.

Сьогодні служба зайнятості модернізується й розвивається як сервісна установа сучасного формату з клієнтоцентричним підходом, використанням новітніх інформаційних, комунікаційних та організаційних технологій, сучасних стандартів якості обслуговування. Оскільки саме молодь найбільш відкрита для сучасних мобільних сервісів, тісна взаємодія зі студентськими, молодіжними громадами надає нам можливість упроваджувати інноваційні методики й технології успішного працевлаштування молодих фахівців.

Стаття надійшла 15.09.2016

Б.С. Стоян
Stoian, B.S.

Роль державної служби зайнятості у вирішенні питань легалізації зайнятості (з досвіду Кіровоградського обласного центру зайнятості)

The Role of the State Employment Service in Legalization of Employment (Case Study of the Kirovograd Oblast Employment Centre)

За експертними оцінками, нині значна частина національної економіки перебуває в «тіні», багато громадян працюють без належного оформлення трудових відносин або частину заробітної плати отримують «у конвертах».

Ситуація, що склалася, викликає занепокоєння у представників владних структур, громадськості, роботодавців. Зокрема, у липні 2016 р. Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики, зайнятості та пен-

сійного забезпечення провів слухання на тему: «Мета та шляхи реформування Державної служби зайнятості» і прийняв відповідне рішення (від 13.07.2016 р. № 51), у якому зазначено, що «тіньова» зайнятість в Україні набула загрозливих масштабів. За офіційною статистикою, чисельність зайнятого населення в 2015 р. становила лише 16,2 млн осіб, кількість безробітних – 1,7 млн осіб.

У Програмі гідної праці МОП для України на 2016–2019 рр. серед довготривалих структурних проблем, що існують у нашій країні, названо велику частку неформальної економіки та зайнятості. Показово, що 2015 р. у неформальному секторі економіки працювали 4,3 млн осіб, або 26,2 % від загальної кількості зайнятого населення віком 15–70 років. Більше половини неформально зайнятих, а це переважно сільське населення, сконцентровано в аграрному секторі економіки.

Стоян Богдан Сергійович, заступник директора Кіровоградського обласного центру зайнятості (м. Кропивницький).

Stoian, Bohdan Serhiiiovych, Deputy Director of the Kirovograd Oblast Employment Center (Kropyvnytskyi city).

© Стоян Б.С., 2016

© Stoian, B.S., 2016